

Societatea în Țara Oașului la începutul modernității

Ovidiu Mihai Hotca

O simplă privire aruncată asupra lumii medievale scoate în evidență deosebirile frapante între diferitele categorii sociale, în vârful piramidei sociale se afla nobilimea mare și mijlocie urmată de mica nobilime. Aceștia formează casta privilegiatilor. După ei urmează structurile neprivilegiate cuprinzând: țărănimea, negustorii, meșteșugarii, jelerii și iobagii. Gradul de libertate diferă de la o categorie la alta la fel ca și starea materială.

În general, se poate spune că societatea medievală este divizată în privilegiați și neprivilegiați.

În Oaș aveau proprietăți, în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, un număr destul de mare de nobili. În primul rând, trebuie subliniat faptul că nici o așezare de aici nu avea un singur stăpân. Pământul și iobagii unei singure așezări erau împărțiți între mai mulți proprietari. Lucrul acesta este, în general, valabil peste tot în Europa Centrală și de Est în această perioadă. Satele cu un singur stăpân au rămas puține, ca urmare a fărâmițării moșiilor nobiliare prin moșteniri. Astfel, s-a ajuns ca un sat să aibă până la câteva zeci de stăpâni.

Astfel, mari familii nobiliare maghiare aveau în imensele lor domenii feudale din secolele al XV-lea și al XVI-lea și așezări din Oaș, precum familia Báthory. În secolul al XVII-lea, apar noi familii nobiliare în Oaș. Acestea sunt semnalate în conscripțiile fiscale avute de noi în vedere, care oferă doar informații indirecte și incomplete despre ei. Aceste conscripții sunt: conscripția referitoare la situația de pe pământurile nobilului G. Mikolay din 1711, două conscripții ale armaliștilor din anii 1713 și 1719 și conscripția iobagilor fugari din 1722 și 1725.

Nici una dintre acestea nefiind o "conscriptio nobilorum", informațiile oferite sunt foarte limitate. Nu știm decât numele satelor unde au deținut moșii respectivele familii nobiliare. Din păcate, nu putem ști cât din aceste sate le aparține, câți iobagi dețineau sau ce venituri obțineau de acolo. Știm doar cât impozit încasa statul de pe moșiile lor.

Excepție face o conscripție din 1725 referitoare la situația de pe pământurile nobilului Michaelis Bagossy. De această dată sunt menționate exact bunurile sale. El deținea în Boinești 22 de sesii și o jumătate de sesie, în Negrești 68 de sesii, în Remetea 26 de sesii și un sfert de sesie, în Racșa 32 de sesii și un sfert de sesie, în Trip 20 de sesii și un sfert de sesie și în Vama 64 de sesii și un sfert de sesie¹.

Cazul familiei Bagossy este unic. Pentru celelalte familii nobiliare din Oaș nu avem informații în conscripțiile menționate care să permită mai mult decât descoperirea numelor localităților unde aveau proprietăți.

Bécsky este o veche familie nobiliară, originară din comitatul Sălaj, dar având ramificații și în comitatele Satu Mare și Ugocea. Este o familie nobiliară importantă din categoria magnaților. Din rândurile ei, la 1693, s-a ridicat un vicecomite al Sătmarului, György al II-lea, pentru ca în 1738 aceeași funcție să fie deținută de un alt membru al familiei - György al III-lea².

La 1694, familia avea posesiuni în Târșolț, iar în 1703 în Boinești, Bixad, Tur și Prilog³.

Károlyi era una dintre cele mai vechi familii de magnați de origine maghiară. Încă din secolul al XIV-lea familia câștigă "*dreptul de paloș*" de la regele Ungariei, în 1609 Mihály primește rangul de baron, în 1641 fiul său, Ádám devine comite de Satu Mare pentru ca în 1661, un alt fiu al lui Mihály, László, să ajungă comite de Satu Mare. Fiul său, Sándor a jucat un rol important în războiul curuților. În 1721, comite de Satu Mare devine Ferencz, iar în septembrie 1758 fiul său Antal⁴.

În anul 1703, Károlyi Sándor deținea posesiuni în Călinești, Tur și Prilog⁵.

¹ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., fascicula II, act nr.311, f.2, conscripția armaliștilor din Satu Mare din anul 1725.

² S. Borovszky, *Szatmár vármegye*, Budapesta, f.a., p. 580.

³ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 35, (acte nenumerate), f.9 și cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

⁴ S. Borovszky, *op. cit.*, p 592.

⁵ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

Bárthos este o familie nobiliară originară din Sighet, de unde s-a răspândit la sfârșitul secolului al XVII-lea în comitatul Satu Mare. Dintre membrii ei, András, locotenent de husari, s-a distins în războaiele franceze⁶. În 1703 avea posesiuni în Negrești⁷.

Eötvös este o veche familie nobiliară menționată în documente încă din secolul al XIV-lea. Originară din comitatul Bereg, ramificațiile sale au ajuns și în comitatele Satu Mare și Ugocea. Unii membri ai săi au fost vicecomiți în Satu Mare. Mai notăm faptul că Miklós devine baron în februarie 1768⁸.

În 1703, deținea posesiuni în Cămârzana, Tur, Târșolț și Negrești⁹.

Numele familiei este menționat din nou în 1719 când Joseph Eötvös deținea moșii în Bixad, Trip, Târșolț, Boinești, Călinești și Vama. De pe acestea statul încasa 247 de florini și 30 de crăițari¹⁰.

Lármy este o veche familie nobiliară ce provenea din districtul Larmy între ai cărui proprietari se numără din anul 1329, pentru ca în anul 1414 întreg districtul să le aparțină. Ramificațiile acestei familii au ajuns în comitatele Bihor, Sălaj și Satu Mare¹¹.

În 1703 deținea posesiuni în Cămârzana, Trip și Tur¹².

Popp este o familie nobiliară din comitatul Ugocea, mai precis, din districtul Turț. Pe la 1700 se așează și în comitatul Satu Mare¹³. În 1703 dețin posesiuni în Negrești¹⁴.

Numele Horváth atesta originea croată a familiei. Provine din comitatul Szepes, răspândindu-se apoi în comitatele Zaláu și Satu Mare¹⁵.

În 1703, familia deținea posesiuni în Bixad, Cămârzana, Negrești, Tur și Târșolț¹⁶. Numele familiei Horváth reappare menționat în anul 1713. Posesiunile sale în Oaș crescuseră între timp, ea deținea acum părți din 12 sate: Bixad, Călinești, Cămârzana, Negrești, Târșolț, Trip, Tur, Remetea, Racșa, Prilog și Vama¹⁷.

Alte familii ce dețineau în epocă posesiuni în zona Oașului sunt: *Csáki* aceasta deținea posesiuni, în 1703, în Boinești, Bixad, Călinești, Cămârzana, Remetea, Târșolț, Tur și Racșa; *Korniș* aceasta deținea posesiuni în Boinești, Călinești, Negrești, Tur și Racșa; *Kállai* deținea posesiuni în Boinești, Cămârzana, Trip și Târșolț; *Debretzeni* avea moșii în Cămârzana, Negrești, Trip și Tur; *Rátoni* care stăpânea părți din Negrești, Târșolț și Racșa; *Székely* care avea posesiuni în Negrești și Tur; *Mezei* cu posesiuni în Târșolț; *Totár* având moșii în Bixad; *Polynai* ce deținea părți în Boinești; *Bályka* având moșii în Cămârzana, și *Szirmai* ce avea posesiuni în Racșa¹⁸.

Despre posesiunile lor ne oferă date o conscripție a fugarilor, realizată în anul 1722. Iobagii fugiseră de pe moșiile nobililor amintiți încă din momentul izbucnirii războiului curuților. Ei au căutat o viață mai bună în diverse regiuni, unele mai apropiate (Sighet, Turț), altele mai îndepărtate (Bihor, Ugocea). Conscripția oferă numele a 17 familii nobiliare ce dețineau proprietăți în Oaș. Este posibil ca ele să fi fost mai multe, izvorul nereferindu-se însă decât la stăpânii de pământ afectați de fuga iobagilor. Oricum și așa cifra este destul de mare, având în vedere că la 1715,

⁶ S. Borovszky, *op. cit.*, p 580.

⁷ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

⁸ S. Borovszky, *op. cit.*, p 583.

⁹ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

¹⁰ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 53, (acte nenumerate), conscripția armaliștilor din plasa Baia Mare în 1719.

¹¹ S. Borovszky, *op. cit.*, p 595.

¹² A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

¹³ S. Borovszky, *op. cit.*, p 598.

¹⁴ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

¹⁵ S. Borovszky, *op. cit.*, p 602.

¹⁶ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia-Mare realizată în 1722.

¹⁷ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 49, (acte nenumerate), conscripția armaliștilor din Baia Mare în 1713.

¹⁸ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia Mare realizată în 1722.

Magyar statisztikai dădea pentru întregul comitat Satu Mare cifra de 16 nobili. Probabil că în rândul acestor nemeși conscriptorul de atunci nu a inclus micii proprietari cum au fost probabil Totár, Polynai, Bályka. La nivelul comitatului cifra crește foarte mult în doar 5 ani. Numărul nobililor ajunge până în anul 1720 la 78, ceea ce relevă fluctuații destul de mari a numărului nobililor în intervale scurte de timp.

În anul 1711 mai apare menționată familia Mikolay. Aceasta deținea posesiuni în Bixad, Boinești, Cămârzana, Călinești, Negrești, Prilog, Remetea, Racșa, Târșolț și Vama¹⁹.

Localitatea	Număr de familii ce dețin proprietăți
Bixad	6
Boinești	6
Cămârzana	7
Călinești	5
Negrești	9
Racșa	8
Remetea	4
Trip	4
Tur	11
Târșolț	12

Un aspect demn de menționat este fărâmițarea foarte accentuată a moșiilor. O localitate aparține uneori unui număr de peste 10 familii nobiliare. Urma însă de multe ori, o nouă împărțire în interiorul familiei, între frați. De pildă, din familia Horváth, la 1703, existau doi stăpâni de pământ: Ádám și Gáspár²⁰.

În 1703, situația se prezenta astfel²¹: Nu toți nobilii erau mari proprietari, existau și nobili săraci, astfel o categorie a micii nobilimi a constituit-o nobilimea *armalistă*. Ea s-a format începând din secolul al XVI-lea, dezvoltându-se mult în secolul al XVII-lea prin înnobilarea de către principii a unor elemente valoroase din cadrul țărănimii libere și orășenimii. Această înnobilare constă în acordarea de blazoane, adică armalia²². Acest sistem al promovării pe baza meritelor militare a fost preluat din lumea germană²³.

"Nobilii cu blazoane" nu posedau domenii feudale și în consecință nici iobagi. Faptul că erau totuși nobili îi scutea de anumite obligații fiscale²⁴. Prin urmare, țărănimea liberă aspiră să accedă în rândul micii nobilimi. De la Ferdinand I la Ferdinand al II-lea și de la Ecaterina de Brandenburg la Acațiu Barcsay, în diplome eliberate pe teritoriile Transilvaniei, Slovaciei, Cehiei, Poloniei, Ungariei sau Austriei, cei ce dețineau titlul princiar au îngroșat în mod constant pătura armalistă, cu un procent semnificativ de țărănime românească. Spre exemplu, în cele doua volume de cataloage heraldice întocmite de Sándor Imre, dintr-un total de 291 de diplome care conțin 1.848 de nume, peste 300 de nume par a fi românești, ceea ce reprezintă aproximativ 17 % dintr-o nobilime de merit militar, de pe un spațiu mai mare decât cel transilvănean. Desigur, procentul este de mare relativitate, pentru că lucrarea amintită acoperă doar o mică parte din înnobilările făcute și, așa după cum s-a mai menționat și în cazul *Magyar Sztatistikai Közlemények*, printre purtătorii numelor maghiare se pot afla mulți români. Colecția de diplome a Muzeului Național din Ungaria cuprinde 296 de acte de nobilitate semnate de Leopold I, Iosif al II-lea sau Carol al VI-lea între 1699 și 1716, din conținutul cărora reiese că armaliștii români reprezintă o componentă consistentă a nobilimii de merit militar din spațiul Ungariei și Transilvaniei, alături de armaliștii maghiari, sârbi, slovaci sau ruteni.

Utilizând tot criteriul numelui, din cele 196 de diplome, 23 ar putea fi considerate ca referindu-se la familii românești, deci aproximativ 8% din total. Exemplul, legat de o singură

¹⁹ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 47, (acte nenumerate), f.163, conscripția pe domeniul nobilului G. Mikolay din anul 1711.

²⁰ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 58, (acte nenumerate), conscripția iobagilor fugari din plasa Baia-Mare realizată în 1722.

²¹ *Ibidem*;

²² Ovidiu Sachelarie și N. Stoicescu, *Instituții feudale din Țările Române*, București, 1988, p. 24-25.

²³ R. Câmpeanu, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 74-78.

²⁴ Ovid. Sachelarie și N. Stoicescu, *op.cit.*, p. 24-25.

colecție, nu poate dobândi semnificație globală, dar este interesant de semnalat faptul că, deseori, nobilitatea depășește nucleul familial de bază, soția și copiii, extinzându-se și asupra fraților și nepoților.

Chiar dacă, din punct de vedere statistic, procentele sunt încă nesigure, este cert că evoluția micii nobilimi române nu se limitează la cadrul politic intern al provinciei. Cei promovați în conjunctura tulbure din perioada care leagă secolele se alătură, astfel, armaliștilor mai vechi, care dobândiseră deja un loc distinct în structura militară a Transilvaniei. Aceștia din urmă, prin categoria pușcașilor, sclopetarilor sau pixidarilor, ajunși până în postura de gardă princiară, drept pentru care au beneficiat de importante donații între 1857 și 1670, prin comandanții de cetăți, plăieșii și grănicerii din sudul principatului și prin căpitanii nobililor din zonele cu populație de mare preponderență românească, s-au menținut tocmai datorită rolului lor strategic.

Faptul că li s-au conferit doar mici privilegii economice și uneori pentru meritele lor militare au fost recompensați doar cu recunoașteri onorifice a împiedicat constituirea nobililor armaliști într-o categorie înstărită, care să poată formula opțiuni politice proprii sau care să aspire spre un alt mod de viață. Dacă în epoca regilor maghiari înnobilările vizau, de fapt reconfirmarea proprietăților românești, în perioada principatului ele se referă la persoanele cărora li se acordă blazonul, a căror situație funciară este, deseori, neglijată.

Având o stare materială precară, dar cu o pondere socială consistentă, cei ridicați pe baza meritelor militare ajung să îngroașe mult prea tare sfera nobiliară și să împovăreze prin aceasta un sistem a cărui funcționare se axa, în primul rând pe resursele contribuabililor dependenți. În această situație, statul va fi nevoit să-și reevalueze politica în raport cu nobilimea.

Pentru că înnobilările reprezentau calea cea mai simplă de a menține un spirit combativ în dese confruntări militare desfășurate, în chip firesc, nu se putea renunța la ele, dar autoritatea centrală putea să diminueze drepturile ce decurg din statutul acordat. Conform acestei logici, cu cât nobilimea armalistă devine mai numeroasă, cu atât privilegiile sunt mai reduse și încercările de impunere sunt mai vădite.

Măsura a fost cu atât mai necesară cu cât în această zonă a Europei, păturile privilegiate mici și mijlocii atinseseră o densitate care nu era depășită decât în Castilia sau în ținuturile polone²⁵.

Deteriorarea permanentă a statutului micii nobilimi era însoțită de frecvente reconsiderări ale diplomelor acordate. Dieta de la Alba-Iulia hotărâ, în 1630, ca diplomele conferite de Ecaterina de Brandenburg să fie recunoscute numai dacă purtau contrasemnătura lui Ștefan Bethlen. Tot în același an, legea XXX stabilea ca înnobilările să nu se facă fără propunerea a cel puțin trei consilieri sau a comitatelor și ele să vizeze doar cetățenii principatului. Gheorghe Rákóczy I decidea, la 1631, ca diplomele publicate în Dietă să fie valabile numai dacă se publică și în comitate sau scaune; în 1659, au fost anulate diplomele emise de Gheorghe Rákóczy al II-lea după anul 1657, deci după alegerea lui Francisc Rheei ca principe, iar în 1660-1661, Dieta anula donațiile făcute de Acațiu Barcsaz, fără a-i degrada pe cei recompensați din calitatea lor de armaliști. Ultima măsură era reconfirmată de Dieta din 1684²⁶.

Înnobilarea lor nu a avut un caracter constant, ci s-a efectuat în puseuri determinate de participările la războaie sau de dorința principilor de a-și asigura un atașament militar sporit, în momentele în care puterea lor devenea nesigură. Ca perioade de vârf în acordarea donațiilor și privilegiilor, se pot enumera anii 1578, 1650, 1656, 1659, 1662, 1663, 1664 sau 1670 când principii Cristofor Báthory, Gheorghe Rákóczy, Acațiu Barsay sau Mihai Apafi au considerat că mica nobilime le va consolida statutul intern sau le va susține proiectele externe.

Presiunile sociale asupra armaliștilor români, mai vechi sau mai noi, ajung într-o fază de acalmie la debutul secolului al XVIII-lea, autoritatea centrală fiind prinsă în complexe acțiuni care vizau cristalizarea noului regim și lichidarea opoziției stărilor. Ele se vor relua însă, cu intensitate sporită, la scurtă vreme după ce habsburgii și-au conturat în zonă propriul sistem politic și juridic, care părea croit după cel tradițional, însă, în esență, urmărea diminuarea sferelor locale de putere. Interferența între interesele Stărilor și cele ale imperiului, a dus, în cele din urmă, la continuarea unei politici paradoxale în raport cu mica nobilime. Curtea vieneză a încercat să spargă

²⁵ R. Câmpeanu, *op. cit.*, p. 74-78.

²⁶ *Ibidem*.

casta aristocratică maghiară, pentru a promova o viziune centralizatoare și, în acest scop, a încurajat noi înnobilări, de altă etnie²⁷.

Un asemenea caz este înnobilarea românului Toader Crăciun din Bixad, care s-a evidențiat în luptele cu tătarii din anul 1717²⁸.

Treptat odată cu consolidarea stăpânirii austriece, Curtea vieneză pentru a compensa economic pierderile ce derivă din transformarea unor persoane contribuabile în privilegiați s-a străduit să lărgescă baza impunerilor, prin cuprinderea nobilimii inferioare.

Totodată, în urma ocupației austriece, rolul militar al armaliștilor va scădea, ei fiind înlocuiți de trupe profesioniste. Tot mai des întâlnite vor fi abuzurile prin care o trupă încartiruită într-un sat va obliga pe acești mici nobili, care material nu se prea deosebeau de categoriile servile, să participe în rând cu iobagii la întreținerea militarilor.

Încartiruirea era o adevărată calamitate, în principiu armata se întreținea din darea în bani și provizii, strânse de organele locale. Practic însă, ea își strângea adesea provizii prin organele proprii. Soldatul înarmat se făcea stăpân peste casa omului, îi consuma bucatele, îi bea băutura, și peste cele obligatorii, plătind arbitrar sau neplătind, îi păștea cu calul livada, îi consuma fânul, îl silea să-l slujească și pe el, să-i îngrijească și calul. Abuzează mai ales micii comandanți, ofițerii, subofițerii, care nu numai consumă, dar fac tot felul de fraude la strângerea proviziilor, pretind daruri, strâng pentru ei, vând, fac bani²⁹.

Se adaugă apoi diferitele lucrări de care era nevoie, așa numite *gratuis labor*. În 1640 și nobilii de o sesie, cum mai sunt numiți acești mici nobili, sunt obligați cu pedeapsa de 1 florin să participe cu brațele la clădirea bisericii, a cimitirului, la locuința preotului, a școlii, a podurilor, a fântânilor sau gardurilor. Judele are obligația de a-l înștiința pentru ca nobilul să nu se poată scuza³⁰.

Nobilimea mică este contribuabilă. În Transilvania, conform hotărârii Dietei din Sighișoara din 1689, darea e de 25 florini pentru nobilul de o sesie, dar dacă are numai jumătate ereditate și nu are nici plug întreg trebuia să dea doar 10 florini, iar dacă era atât de sărac încât să nu aibă nici ereditate și nici altceva să dea totuși 2 florini³¹. În 1690 se hotăra ca nobilului de o sesie care nu poate plăti să i se ocupe moșia, iar dacă nu are pământ să fie prins și dat să slujească pe acela care a plătit pentru el până când se va putea achita. Totuși el să nu fie iobăgit³².

În aproape toate așezările din Oaș, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea și prima jumătate a secolului al XVIII-lea, se constată din conșcripțiile fiscale existența acestei categorii de mici nobili. Numărul lor, atât în fiecare localitate în parte, cât și per total, are o evoluție sinuoasă, când ascendentă când descendentă. Dacă la 1711 erau 26 de nobili armaliști trăind în 6 sate (9 în Bixad, 6 în Cămârzana, 4 în Vama, 3 în Călinești, 3 în Negrești și unul în Boinești), în 1726 erau doar 14 în trei localități (8 în Bixad, 3 în Negrești și 3 în Vama). Numărul lor crește din nou în deceniul următor ajungând la 28 în anul 1734 (11 din Bixad, 8 din Certeze, 5 din Negrești, 2 din Vama și câte unul din Tur și Târșoț). În decurs de doar un an se înregistrează o creștere importantă în anul următor 1735 fiind deja 37 de nobili armaliști (13 din Bixad, 13 din Certeze, 7 din Negrești și câte 2 din Vama și Racșa). Nu știu ce a determinat această creștere. Știm însă că la sfârșitul secolului al XVIII-lea asistăm la un nou val de înnobilări, de data aceasta de-a dreptul masiv. Astfel că situația nobilimii pe localități se prezenta în felul următor: Bixad-56 nobili armaliști, Boinești-13 nobili armaliști, Călinești-14 nobili armaliști, Cămârzana-8 nobili armaliști, Certeze-51 nobili armaliști, Lechința-2 nobili armaliști, Moșeni-2 nobili armaliști, Negrești-1 nobil armalist, Prilog-42 nobili armaliști, Racșa-20 nobili armaliști, Târșoț-23 nobili armaliști, Trip-8 nobili armaliști, Tur 42 nobili armaliști, Remetea 2 nobili armaliști și din Vama-25 nobili armaliști. Aceasta înseamnă un total de 290 de astfel de nobili în Oaș printre care unul-Tătar Pinte din Bixad-întemnițat la Carei. Ei au în frunte un hotnog al nobililor, pe Ioan Stan din Tur. Cifra este foarte mare comparativ cu secolul anterior și singura explicație ar fi înnobilările masive la care imperialii

²⁷ *Ibidem*, p. 74-78.

²⁸ Borovszky Samu, *op.cit.*, p. 492.

²⁹ *Istoria României*, vol. III, București, 1964, p. 232-251.

³⁰ D. Prodan, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVII-lea*, vol.I, Buc.urești, 1986, p. 496.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

austrieci au fost obligați de conjunctura războaielor napoleoniene. Pentru a avea situația exactă în 1809 a și fost ordonată o conscripție a nobililor armaliști³³.

De remarcat faptul că în anumite localități numărul acestor mici nobili se menține constant decenii la rând sau urmează o linie crescătoare clară și ușor de urmărit. Aceste localități sunt Bixad, Negrești și Vama.

Spre deosebire de acestea în altele armaliștii apar cu totul sporadic pentru intervale scurte de timp, (1-2 ani) pentru a dispărea pe urmă din nou.

Anumite familii de armaliști se mențin de-a lungul deceniilor. În Bixad familiile Finta și Pop sunt armaliști din tată în fiu, în momentul în care numele Pop dispare, rândurile acestor mici nobili sunt completate cu noi înnoșilați: Tătar (1722) și Solomon (1725).

În Negrești familia Pop este cea care se menține decenii de-a rândul. În Vama este pomenită mai întâi familia Stan, urmează Varga iar apoi Hajdu.

În general, o familie de armaliști nu reușea să se mențină mai mult de două generații. Probabil pentru că fie se stingeau căzând în lupte, fie deveneau tot mai săraci și incapabili să-și plătească impozitele încât pierdeau și acea mică sesie ce o aveau.

În rândul armaliștilor există diferențe de avere. Între ei se remarcă aceia care reușeau să se înstărească. De la bun început cei care intrau în rândul lor prin înnoșilare erau de regulă mai săraci decât cei mai vechi. Probabil privilegiile ce le aveau îi ajutau totuși să aibă o oarecare bunăstare. De pildă, Nicolae Solomon din Bixad în 1725, când devine armalist nu avea pământ deloc, pentru ca la un interval de doar câteva luni, în 1726, să aibă o jumătate de sesie. Se pot deosebi între nobilii armaliști în funcție de avere trei categorii: cei înstăriți, cei de mijloc și cei săraci.

Un nobil armalist din Oaș se putea considera bogat în comparație cu ceilalți mici nobili atunci când avea două sesii de pământ. În gospodăria lui, ajutat de obicei și de un fiu, putea avea 1-2 cai, 2 boi de jug, 2 vaci cu lapte, câțiva porci, 40-50 de stupi cu albine, în jur de 5 câble de porumb și 10 de vin. Mai putea să aibă câteva câble de grâu sau de ovăz; câteva oi sau capre, dar nu mai multe de 10. Din pomii din grădina culegea fructe pentru alcool. Uneori mai avea o grădină de zarzavaturi și legume. Dintre armaliști unii practicau și meșteșugurile.

Un mijlocăș avea o avere mai modestă. Deținea o sesie de pământ, iar în gospodărie putea avea 1 cal, 1-2 boi, 1-2 vaci, câțiva porci, 2-3 stupi, 4-5 câble de porumb și tot atâtea de vin.

Nobilul armalist din categoria celor săraci avea puțin pământ: o jumătate de sesie, un sfert de sesie și chiar deloc. Nu avea vite sau alte animale ci doar câteva câble de porumb.

Nobilul armalist era scutit de obligațiile iobăgești. Plătea însă fiscalului un impozit după pământul său și după ceea ce avea în gospodărie: după vite și după grădină. Impozitul pe pământ era de 5 florini pentru o sesie, dar cifra nu este fixă. În conscripții suma plătită diferă de la persoană la persoană. Este posibil să fie un abuz al celor ce făceau conscripțiile.

Impozitul pe pământ i se adăugau cele pentru cereale, pentru animalele din gospodărie, cele pentru pomii fructiferi și pentru vie. În aceste condiții un nobil armalist cu o singură sesie putea ajunge să plătească până la 20 de florini impozit anual. În medie însă cifra este mai mică, în jurul a 7 florini. Cam aceasta este cifra medie pe care o plăteau și nobilii armaliști din Transilvania, deci situația celor din Oaș se putea compara cu a celor din Transilvania. Această categorie socială este bine reprezentată în Oaș.

Începând cu secolul al XVII-lea, aidoma comitatelor din Transilvania și Partium, asistăm și în comitatul Satu Mare la o trecere mai accentuată spre economia alodială, cu toate că baza producției de mărfuri agricole a constituit-o, în continuare, gospodăria și sesia iobăgească. Cererea crescândă de produse pe piața internă și cea externă a impus, în mod firesc, nevoia extinderii rezervei senioriale, sporirii numărului iobagilor și jelerilor precum și a sarcinilor feudale la care erau impuși aceștia.

Constituite inițial prin acte de donații, rezervele senioriale sau pământurile alodiale au fost extinse, mai ales, prin răpiri forțate ale sesiilor iobăgești fenomen generalizat în a doua jumătate a secolului al XVII-lea și, îndeosebi, în cursul secolului al XVIII-lea.

În paralel cu acumulările de pământ are loc și vânzarea-cumpărarea de iobași spre a se asigura forța de muncă necesară exploatarea pământului. Importanța și valoarea iobagilor a crescut

³³ B. Dulgău, *Raporturi feudale în satele din Țara Oașului în secolele XVI-XIX*, în, *Satu Mare - Studii și Comunicări*, Satu Mare, 1992-1993, p. 91-106.

considerabil spre finele secolului al XVII-lea și începutul celui următor, când, din cauza deselor războaie și a incursiunilor tătare, numărul lor a scăzut sensibil în comitatul Satu-Mare³⁴.

Situația categoriilor sociale neprivilegiate în Oaș este relevată de conscripțiile fiscale din anii 1694, 1708, 1711, 1712, 1717, 1719, 1722, 1724 și 1728. Informațiile oferite de acestea sunt limitate oferind doar posibilitatea identificării și prezentării parțiale a acestor categorii.

Localitatea	Numărul de iobagi	Numărul de jeleri
Bixad	13	-
Boinești	7	15
Călinești	4	3
Cămârzana	40	-
Certeze	38	6
Negrești	48	-
Prilog	7	-
Racșa	48	-
Remetea	16	-
Târșolț	12	9
Trip	12	2
Tur	15	-
Vama	41	-

În anul 1694, în 13 așezări din Oaș sunt conscrise 337 de persoane de stare servilă exceptându-i pe juzi, voievozi și mici slujbași (în total 19 persoane). Marea majoritate a acestor locuitori au fost iobagi-302, cărora li se adaugă jelerii-35³⁵.

În ultimul deceniu al secolului al XVII-lea situația păturilor de jos din Oaș era grea. Numărul mic al iobagilor și jelerilor combinat cu o tot mai mare nevoie de produse a dus la o cruntă exploatare a celor ce formau categoriile productive. Ca urmare au fost foarte săraci. Izvorul nu redă din păcate suprafețele de pământ pe care le dețineau, ci doar inventarul lor gospodăresc. Acesta se reduce la vite de jug, vaci de lapte, juninci și foarte rar oi și/sau capre, în total, la 1694, doar 6 gospodării aveau oi și doar 3 aveau și oi și capre, adică mai puțin de 2,6%³⁶.

Sărăcia acestor categorii este evidențiată și de faptul că din totalul de persoane amintit, nu mai puțin de 121, adică 35,9% nu aveau nici un fel de avere. Nu posedau absolut nimic, în dreptul acestora conscriptorul a notat *nihil habet* sau *nulla posesia*. În localitatea Călinești, unde întreaga comunitate o ducea foarte greu, apare chiar un caz extrem: însuși judele locului este fără proprietate. Acesta este un caz unic în Oaș în perioada studiată de mine. Ceilalți supuși se zbat și ei în sărăcie, multora dintre ei averea reducându-i-se la una-două vite (în dreptul lor conscriptorul a notat *alta nihil*)³⁷.

În special situația jelerilor era dezastruoasă. Foarte mulți dintre ei sunt nou veniți în localitățile din Oaș. Unde au trăit până acum duseseră probabil un trai extrem de greu dat fiind faptul că în unele localități procentul acestor *inquilini advena* lipsiți de orice fel de proprietate era de sută la sută.

Pe ansamblul Oașului, raportul numeric dintre iobagi și jeleri este net în favoarea primilor. Privită însă pe localități, situația nu este peste tot aceeași. De pildă, în Boinești numărul jelerilor (15) este de mai bine de 2 ori mai mare decât cel al iobagilor (7).

Informații despre locuitorii contribuabili din Oaș reapar în perioada războiului curuților. O conscripție fiscală din anul 1708 oferă date despre patru așezări: Racșa, Prilog, Vama și Remetea. Dintre ele cea mai importantă demografic era Racșa. În ea trăiau un număr de 53 de iobagi, aceștia au obținut în acel an 229,9 câble de porumb, 757 câble de ovăz și creșteau în gospodăriile lor un total de 73 de vite (boi, vaci de lapte și juninci), 9 porci și 118 stupi. Plăteau un impozit pe case în

³⁴ Bujor Dulgău, *Domeniul orașului Satu Mare în secolul XVII-mijlocul secolului XIX*, în *Satu Mare - Studii și Comunicări*, XI-XII, Satu Mare, 1994-1995.

³⁵ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 35, f.f. 9-14, conscripția din anul 1694.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

valoare totală de 1.017 florini. Trebuie să menționez că în această conscripție cel care a realizat-o a făcut numeroase greșeli de calcule, obținând adesea sume aberante.

În localitatea Prilog au fost conscriși 9 iobagi, ce plăteau un impozit total de 57 de florini, Remetea și Vama, localități cu doar câte 2 iobagi, erau depopulate și se aflau în pragul dispariției. De acolo se percepea totuși un impozit de 43 de florini și respectiv 10 florini³⁸.

O nouă conscripție fiscală de la sfârșitul războiului curuților, din anul 1711, permite evaluarea situației iobagilor din Oaș. În zece localități sunt consemnați 134 de iobagi, aceasta însemnând doar 13,4 contribuabili/localitate, adică cu mult mai puțin decât în anul 1694. Această scădere a numărului locuitorilor și implicit a contribuabililor s-a datorat războiului ce s-a întins peste teritoriul comitatului Satu Mare, dar și epidemiei de ciumă din acel an.

Jelarii nu sunt menționați în acest document în pofida faptului că în el apar menționați militarii, nobilii armaliști, juzii și nou veniții în localitățile respective. Este notat câte un jude al locului în fiecare așezare, iar cei nou veniți sunt și ei, precum iobagii, mult mai puțini decât în anul 1694: doar 5 persoane.

Îmbucurător este faptul că, deși comitatul trecea printr-o situație grea, starea materială a locuitorilor din Oaș s-a îmbunătățit față de sfârșitul secolului trecut: apar doar două persoane lipsite de gospodărie - *miserabiles personas*. Cei 134 de iobagi aveau un număr total de 61 de feciori, cu ajutorul cărora creșteau în gospodăriile lor un total de 46 de cai, 129 boi de jug, 244 vaci cu lapte, 72 de juninci, 206 oi cu 61 de miei, 151 capre, 190 de porci mari și 438 de porci, la acestea adăugându-se 898 câble de porumb, 35 câble de porumb și 828 câble de vin plus 63 de stupi de albine³⁹.

În anul următor, situația acestor locuitori face obiectul unei noi conscripții fiscale. În primul rând se observă că numele multor persoane menționate în anul precedent se repeta și că numărul locuitorilor în așezări este cam același. Însă, chiar și la un interval de timp atât de scurt există diferențe. Se observă o ușoară creștere a numărului iobagilor, aceștia fiind acum 160 în 11 localități. În fiecare așezare este menționat un jude al locului.

Această conscripție nu oferă informații despre inventarul gospodăresc al iobagilor, dar vine în completarea celor din 1711 prin notarea terenurilor arabile folosite, a locurilor de pășunat vitele și de făcut fânul și a viilor fiecărei persoane. În total, iobagii din Oaș cultivau 271 loturi de pământ, aveau 754 de locuri de pășunat și 226 de vii⁴⁰.

Noi informații sunt oferite de o conscripție din anul 1717. Începând cu această dată, conscripțiile sunt mult mai detaliate, oferind informații suplimentare despre inventarul gospodăresc al contribuabililor. Aceste transformări în structura conscripțiilor se produc în cadrul unei perioade de încercări generale în întregul regat de administrare mai exactă a populației și a proprietăților. În 1715 a avut loc primul recensământ general din Regatul Maghiar, urmat de un al doilea în 1720.

În 1717, în 9 localități din Oaș sunt consemnați 143 de iobagi, 11 jeleri, 10 primari și un voievod. Iobagilor li se alătură 41 de fii. În gospodării aveau în total: 17 cai, 132 de vaci, 26 de juninci, 75 de oi, 96 de capre, 186 de porci, 146 de porci, 60 de stupi, 32 câble de grâu, 21 câble de ovăz, 542 câble de porumb, 2 câble de legume, 14 câble de vin și 34 câble de oțet. Cei 11 jeleri aveau 2 fii, 2 cai, 7 vaci, 3 juninci, 4 oi, 3 capre, 7 porci, 6 porci, 4 stupi, 31 câble de porumb și 6 de vin. În rândul iobagilor și al jelerilor sunt câte 3 săraci (persoane *nihil habet*)⁴¹.

Situația din 1719 o relevă o nouă conscripție. De data aceasta este prezentată situația existentă în 14 localități. În ele trăiau 234 de iobagi, 55 de jeleri și 10 primari. Iobagii aveau 206 boi, 65 de cai, 301 vaci, 75 juninci, 394 oi, 235 capre, 741 porci, 458 stupi, 2155 câble de porumb, 592 câble de grâu, 223 câble de ovăz, 5^{3/4} câble de mei, 6 câble de legume, 200 de căpățâni de varză, 69 câble de fructe de masa, 15^{1/4} câble de fructe de alcool, 282 câble de vin, 121 câble de oțet și 3^{1/2} câble de tutun. Dintre iobagi, 3 erau meșteșugari și 3 *nihil habet*. În aceste sate se găseau 4 cuptoare de olărie și 4 mori. Jelarii dețineau 8 cai, 14 boi, 31 de vaci, 8 juninci, 26 de oi,

³⁸ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 45, f.f. 67-74, conscripția iobagilor, 1708.

³⁹ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 47, f.f. 163-168, conscripția realizată pe domeniul nobilului G. Mikolay, 1711.

⁴⁰ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 48 (a.n.), conscripție a iobagilor, 1712.

⁴¹ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 47, f.f. 390-399, conscripție a iobagilor, 1717.

18 capre, 46 porci, 34 stupi, 241 câble de porumb, 13 câble de grâu, 2 câble de ovăz, 38 câble de vin și 13 de oțet⁴².

Din deceniul al III-lea al secolului XVIII avem 3 conscripții, din 1722, 1724 și 1728. În 1722 în 12 localități trăiau 321 de iobagi și 19 jeleri. Iobagii aveau în gospodăriile lor 198 de boi de jug, 349 de vaci, 350 de oi, 175 de capre, 493 de porci, 164 de purcei, 129 de stupi, 2284 câble de porumb, 262^{1/4} câble de grâu, 82^{1/2} câble de ovăz, 1^{3/4} câble de mei, 2 câble de legume, 50^{1/4} câble de fructe. Trei dintre ei sunt meșteșugari. Cultivau 279 loturi de vie⁴³.

Jelarii aveau 11 boi de jug, 17 vaci, o capră, 6 porci, 9 purcei, 5 stupi, 50 câble de porumb, 7 câble de grâu, 10 câble de mei. Atât numeric, cât și ca putere economică ei sunt mult mai puțin importanți decât iobagii⁴⁴.

În cele 12 așezări erau 3 mori.

În anul 1724 în 9 așezări sunt conscriși 157 de iobagi, aceștia având: 145 de boi, 209 vaci, 379 de oi și capre (în conscripția din acest an nu sunt inventariate separat), 315 porci, 280 purcei, 1696 câble de porumb, 15^{1/4} câble și 94 de saci de grâu, 3280 căpățâni de varză, 53 de stupi și 65 de loturi de vie. Jelarii se regăsesc doar în localitatea Vama în număr de 6 având: 9 boi, 6 vaci, 10 stupi, 10 porci, 6 purcei, 24 câble de porumb, 2 câble de grâu și 70 căpățâni de varză. În aceste localități erau 3 mori⁴⁵.

În ce privește proprietățile funciare ale iobagilor din Oaș ar fi de așteptat ca sesiile lor să fie ciuntite și reduse la jumătate, un sfert, ș.a.m.d. cum s-a întâmplat în alte părți, de exemplu în satele oșenești din comitatul Ugocea⁴⁶. În pofida acestui fapt, însă, la 1728, cei 152 de iobagi și 34 de jeleri pomeniți ca locuitori a 9 așezări au absolut toți câte o sesie întreagă de pământ. În total, la 186 de sesii se adaugă în Târșolț încă 3^{1/4} sesii ale oierilor (*opilio*) și tot aici 3 sesii ale darabanților maghiari (*hajdones*)⁴⁷.

Comparând cifrele oferite de conscripții se observă că a avut loc o variație în timp a numărului contribuabililor din Oaș. În primul deceniu al secolului al XVIII-lea, numărul lor față de sfârșitul secolului precedent scade drastic. Datorită vicisitudinilor ce au lovit întreg comitatul Satu Mare, numărul iobagilor scade de peste patru ori, iar jelerii - *libero migrationes homines* - pur și simplu dispar. În deceniul al doilea numărul contribuabililor a crescut progresiv depășind cifra din secolul precedent la începutul deceniului al treilea după care însă alunecă din nou pe o curbă descendentă.

Un loc aparte în conscripții se acordă judei sățesc. Importanța sa o relevă însăși locul care îi este rezervat în documente și grija cu care este menționat. Judele locului e notat cu numele în conscripțiile din anii 1694, 1697 și 1722. El este menționat întotdeauna primul înaintea celorlalți iobagi. Chiar dacă este ales din rândul supușilor, este probabil scutit de impozite deoarece în conscripții, ori gospodăria sa nu este inventariată deloc ori, chiar dacă e consemnată, la bilanțul final, nu se socoteau și bunurile sale. Toate acestea indică o poziție specială a judei în cadrul comunității.

Realitățile existente în lumea satelor sătmărene, mai ales sub aspectul organizării instituțional-administrative, sunt mult asemănătoare situației târgurilor. La început de an obștea satului alegea judele, judele mic sau vicejudele și 12 jurați. Mai alegeau și gornici pentru paza pădurilor și semănăturilor sau a viilor după caz. Ca o particularitate, se observă că în satele colonizate cu șvabi după 1712, aceștia alcătuiau o comunitate aparte de locuitorii maghiari. Șvabii își alegeau anual un jude, vicejude și 12 jurați (6 dintre gospodari și 6 dintre săraci). Hotărârile mai importante erau luate de adunarea generală a tuturor locuitorilor. În secolele XVII-XVIII, rolul și atribuțiile judei sățesc sunt extrem de complexe față de stat și stăpânul feudal. El este ajutat de sfatul bătrânilor, jurații, de mici slujbași, voievozi, străjeri paznici, pădurari și alții. Nu este un

⁴² A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 54 (a.n.), conscripție a iobagilor, 1719.

⁴³ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 60 (a.n.), conscripție a iobagilor, 1722.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ B. Dulgău, *Raporturi feudale în satele din Țara Oașului în sec. XVI-XIX*, în *Satu Mare - Studii și Comunicări*, Satu Mare, 1992-1993.

⁴⁶ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., act nr. 271, fascicula V, f.f. 38-45, conscripție a iobagilor, 1728.

⁴⁷ Bujor Dulgău, *Sigiliile instituțiilor sătmărene din secolele XVI-XIX*, Satu Mare, 1997, p. 54-55.

dregător plătit, dar se bucură de beneficii din judecăți, gloabe, dări, din drepturile comune, scutiri etc.⁴⁸.

Pe parcursul investigațiilor întreprinse, în categoria supușilor, am identificat și câțiva voievozi locali, necunoscuți până în prezent. Aceștia sunt: în 1694, Cânta Gheorghe (Kancza György) din Certeze; în 1717, Moraru Ștefan (Molnar Istvan) din Negrești; în 1722 Tămas Pop (Tomas Pop) și Tălpas Costin (Talpas Kosztin) din Negrești, Ferqueri Sandor, Csokany Ioseph, Z. Kancza din Certeze; Alexander Veres și Ioan Bajasz din Bixad și Nicolaus Makjla din Boinești⁴⁹. În arhivele naționale din Oradea V.V. Dragoș a descoperit alți 2 voievozi din 1724 și anume: Pațiu Iacob (Paczy Jákab) în Călinești și Cânta Ursu (Koncza Urzsuly) în Certeze⁵⁰. Alți voievozi din Oaș din secolul anterior au fost: Filip Fătu (Philippus Fattyu) și Teodor Turțeanu (Theodorus Turczy) din Gherța Mică, Iacob Paul (Iacobus Pall) din Comlăușa, Grigore Molnar și Ioan Borota din Turț, Petru Chiș și Teodor Mărcuș din Batarci, Petru Păncuța și Simion Ivancico din Tarna Mare⁵¹.

Chiar dacă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea voievozii dispar treptat, semn că instituția este în destrămare, reminiscențe ale acestei instituții vom întâlni până târziu la începutul secolului al XIX-lea, ultimul voievod fiind atestat documentar la 1822 în persoana lui Imbre Racoș din Vama. Juzii sătești vor lua și locul și atribuțiile foștilor voievozi. Dănuirea îndelungată a voievodatelor și voievozilor din ținuturile sătmărene, capacitatea de rezistență a acestor organizații autohtone sunt mărturii certe ale trăinicieii structurilor tradiționale și ale caracterului etnic preponderent românesc⁵².

Pe lângă juzi, voievozi, iobagi și jeleri mai apar, e drept în număr redus, și alte categorii: mici slujbași, militari, meșteșugari, negustori (numiți generic *libertini*) și haiduci (*hajdui*). Cunoaștem existența în 1712 - 1713 a morarilor Nicolae Dan și Teodor Oșan în Tarna Mare și Volffgagnus Molnar în Batarci, în 1725 frații Țola în Gherța Mare, iar dintre micii slujbași ai stăpânilor senioriali la 1725 este menționat Ștefan Bandra din Comlăușa în calitate de chelar și tot din Comlăușa mai este pomenit un herghelegiu⁵³.

În ce privește sarcinile senioriale ce le aveau de îndeplinit păturile contribuabile, ele sunt dificil de precizat. Greu se pot individualiza sau, mai bine-zis, delimita categoriile de sarcini. Ele diferă de la sat la sat, de la stăpân la stăpân, după voia și pretențiile fiecăruia. În mare, ca peste tot în evul mediu, și aici se poate vorbi de cele 3 mari îndatoriri: censul, dijma și slujbele. De la impozitele în bani, care formau censul, erau scutiți (*exemptorum*) juzii pe durată de un an, cât dețineau funcția, voievozii, supușii cu case arse, morarii, cârciumarii, ciobanii, soldații lăsați la vatră, meșteșugarii și acei *miserabilis*. Satele din Oaș aparținând domeniului cetății Satu Mare până în anul 1774, nu plăteau impozit (dijmă sau nonă) din semănături. Se dijmuiuau însă animalele și vinul. La mijlocul secolului al XVII-lea dijma din vin era de 8 denari de 10 găleți, 3 denari pentru un stup și dijma mieilor se răscumpăra "*după placul provizoriului*"⁵⁴. Din secolul al XVII-lea prin creșterea alodiului crește numărul zilelor de robotă. Ea este cea mai apăsătoare dintre obligații, prestată uneori la distanțe mari de câteva mile, acolo unde se concentra alodiul stăpânului. Slujbele, chiar dacă se încerca uneori să se facă în baza unui acord cu stăpânul de moșie, vor fi prestate așa cum o cereau interesele lui. Constau în muncă la coasă, adunatul fânului în căpițe, tăiat și căraușit de lemne, arat, semănat, recoltat, lucru la vii s.a.m.d. De pildă, iobagii din Prilog ai nobilului Wolfgang Wesselényi erau duși să ajute la viile din Orașul Nou. Răscumpăratul robotei îl întâlneam rar acolo unde alodiul era neînsemnat sau numărul supușilor foarte scăzut⁵⁵.

⁴⁸ A.N.D.J.C., Fond P.S.M., Acta P.P., cutia 35-conscriptia din 1694, cutia 47-conscriptia realizata pe domeniul nobilului G. Mikolay în 1711, cutia 60-conscriptie a iobagilor din 1722.

⁴⁹ apud. V.V. Drago, *Voievozi locali în ținuturile sătmărene în secolul al XVIII-lea*, în *Satu-Mare - Studii și Comunicări*, VII-VIII, Satu Mare, 1986-1987, p. 240.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ B. Dulgău, *Raporturi feudale în satele din Țara Oașului în secolele XVI-XIX*, în *Satu Mare - Studii și Comunicări*, IX-X, Satu Mare, 1992-1993, p. 107-122.

⁵² apud. Borovszky Samu, *Szatmár Németi*, Budapesta, f.a., p. 196.

⁵³ B. Dulgău, *Raporturi feudale în satele din Țara Oașului în secolele XVI-XIX*, în *Satu Mare - Studii și Comunicări*, IX-X, Satu Mare, 1992-1993, p. 107-122.

⁵⁴ B. Dulgău, *Raporturi feudale în satele din Țara Oașului în sec. XVI-XIX*, în *Satu Mare - Studii și Comunicări*, IX-X, Satu Mare, 1992-1993.

⁵⁵ *Ibidem*.

În final se impun câteva observații asupra masei supușilor domeniali. Masa acestora este extrem de eterogenă, social și funcțional, fiecare categorie având rosturile și îndatoririle sale. Numărul lor pare foarte redus dar, să nu uităm faptul că, în cazul satelor aparținătoare comitatului Satu Mare este vorba doar de "părți" de sate, și cifrele indicând numărul supușilor au o suficientă doză de relativitate, de subiectivism. Din motive economico - financiare, cu ocazia întocmirii diverselor conscripții, nici nobilii nu erau interesați să comunice cifre exacte în privința numărului supușilor, după cum aceștia din urmă procedau identic atunci când raportau date asupra averii imobiliare sau mobiliare. Conscripțiile ulterioare din timpul Mariei Tereza sunt mult mai riguroase și apropiate de realitate⁵⁶.

Echivalarea unităților de măsură medievale cu cele moderne

A. Unități de măsură pentru greutate:

1 font = 636 grame;

B. Unități de măsură pentru volum;

1 cabla = 160 litri

Echivalențe monetare:

1 denar Regensburg = 1 denar unguresc

1 florin = 100 denari

Abrevieri:

A.N.D.J.C. = Arhivele Naționale Direcția Județeană Cluj;

P.S.M. = Prefectura Satu Mare;

Acta P.P. = Acta Publico-Politicorum;

a.n. = acte nenumerate.

The society in "Oasului Land" at the beginning of modernism

The people in the medieval society stand out in relief, striking differences between social categories. This situation was transmitted especially, in the East of Europe, at the beginning of modernism in "Oas Land" the social picture is set off by some fission conscriptions from the beginning of the 18th century. In spite of being limited the information could sketch out. How the social hierarchy is the material conditions and tasks which carry out by each social class. In the top of the social pyramid was the nobility big and middle- followed by small nobility. They are followed by unprivileged such as: peasantry, merchants, handicraftsmen, serves. The way of liberty is varied: from one category to another and the material situation aren't the same. Generally speaking, the medieval society was divided in privileged and unprivileged.

⁵⁶ Velcea, *Țara Oașului. Studiu de geografie fizică și economică*, București, 1964, p. 104.